

Dr Barbara Fura

Zakład Metod Ilościowych
Uniwersytet Rzeszowski

Nakłady inwestycyjne w ochronie środowiska a realizacja założeń rozwoju zrównoważonego

WSTĘP

W dobie narastających problemów ekologicznych coraz większego znaczenia nabiera rozwój zrównoważony, jako jedyny sposób na realizację wzrostu gospodarczego, postępu i ewolucji współczesnych społeczeństw. Jest on również szansą na wyrównywanie nierówności między gospodarkami lepiej i gorzej rozwiniętymi, co ma następować bez naruszenia równowagi ekologicznej. Elementem realizacji koncepcji rozwoju trwałego jest ochrona środowiska realizowana przez system nakładów przeznaczanych na ten cel.

Rozwój zrównoważony może dokonywać się na poziomie globalnym, międzynarodowym, krajowym czy na poziomie przedsiębiorstw, które poprzez podejmowanie licznych inwestycji w zakresie ochrony środowiska w coraz większym stopniu włączają się w działalność proekologiczną. Prywatne podmioty gospodarcze nie są w stanie sfinansować w całości inwestycji ochronnych, pomoc w tej dziedzinie ma nieść działalność państwa poprzez prowadzenie polityki ekologicznej.

W artykule przedstawiono genezę oraz definicje rozwoju zrównoważonego oraz ochrony środowiska – niezbędnego elementu rozwoju. Na tym tle przedstawiono podstawowe składniki obowiązującego w Polsce systemu finansowania ochrony środowiska, a także kierunki zmian w finansowaniu nakładów inwestycyjnych na rzecz ochrony środowiska – w województwie podkarpackim, w latach 2005–2007.

GENEZA ORAZ DEFINICJA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Idea, jak i samo pojęcie rozwoju zrównoważonego były różnie rozumiane i ewoluowały w czasie ostatnich dziesięcioleci. Za początek kształtowania się tej koncepcji należy uznać rok 1969. Dążenie do zapobiegania negatywnym wpływom działalności gospodarczej człowieka na środowisko w skali globalnej, przyczyniły się do zainteresowania się społeczności międzynarodowych ko-

niecznością uwzględniania środowiskowych aspektów wzrostu gospodarczego. W centrum debaty na dwudziestej trzeciej Sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w grudniu 1968 roku, znalazły się problemy, które zawarto w haśle „Człowiek i środowisko” [Paczuski, 1996, s. 21]. Wtedy to po raz pierwszy w historii ludzkości zagadnienie znaczenia i ochrony środowiska przyrodniczego było dyskutowane na skalę globalną.

Na rozwój idei zrównoważonego rozwoju miała również wpływ działalność Klubu Rzymskiego¹. Dzięki jego pracom rozszerzało się przekonanie, iż nie ma innej drogi rozwoju społeczno-gospodarczego, nie tylko w poszczególnych krajach, ale i w skali całego świata, jak ekorozwój (*sustainable development*), polegający na wszechstronnym harmonizowaniu działań gospodarczych z możliwościami środowiska przyrodniczego [Borys, 1999, s. 64].

Wyjściowa definicja pochodzi z raportu G.H. Brundtland z 1987 roku, która określa rozwój zrównoważony, jako rozwój pozwalający na zaspokojenie potrzeb i aspiracji dzisiejszego pokolenia w sposób, który nie ogranicza możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłym pokoleniom.

Zgodnie z tą definicją podstawą zrównoważonego rozwoju jest wewnątrz- i międzygeneracyjna równość, której zapewnienie jest konieczne do osiągnięcia przez społeczeństwa zdolności do samopodtrzymującego się rozwoju [Turner, Pearce, 1994, s. 54]. Poza ogólną zasadą sprawiedliwości między- i wewnątrzgeneracyjnej, nadrzędną wiązkę celów społecznych w koncepcji zrównoważonego (trwałego) rozwoju tworzą jeszcze dobrobyt oraz szeroko rozumiane bezpieczeństwo społeczne. Środkami realizacji tych ogólnych zasad i celów społecznych są: rozwój społeczno-gospodarczy i utrzymanie funkcji ekologicznych [Łojewski, 2007, s. 176]. W literaturze polskiej oprócz terminu rozwój zrównoważony używane są również zamiennie: ekorozwój, rozwój trwały czy rozwój samopodtrzymujący się.

Trwałość wzrostu oznacza, że potrzeby terażniejsze nie są zaspokajane kosztem przyszłych generacji. Sposób podejmowania trwałego i zrównoważonego rozwoju oznacza integrację społecznego, ekonomicznego, ekologicznego, demograficznego i przestrzennego wymiaru współczesnego wzrostu gospodarczego, przy czym kwestie ekologiczne traktuje się jako nadrzędne w stosunku do pozostałych, gdyż one umożliwiają pozytywne oddziaływanie czynników społecznych, ekonomicznych i innych na wzrost dobrobytu społecznego w długim okresie [Breuel, 1999, s. 67].

¹ Klub Rzymski powstał w 1968 roku jako organizacja łącząca 80 naukowców i praktyków, którzy podjęli inicjatywę zbadania i zobrazowania dynamiki rozwoju ludzkości do początków trzeciego tysiąclecia, w związku z niebezpieczeństwami zagrażającymi ludzkości, w tym wynikającymi z zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Początkowo był nieformalną organizacją, dopiero w 1973 r. został zarejestrowany jako organizacja międzynarodowa w Genewie. Klub Rzymski stał się znany dzięki publikacjom kilkunastu raportów na temat kwestii ogólnościowych [por. Mazur, 2004, s. 156].

Należy podkreślić, że „rozwój zrównoważony nie jest stanem, a procesem” [Smoczyńska, 2002, s. 46], definicja rozwoju trwałego stale ewoluje, zawierając coraz szersze jego aspekty oraz przybliżając nas do definicji coraz pełniejszej.

OCHRONA ŚRODOWISKA ELEMENTEM REALIZACJI ZAŁOŻEŃ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Ochrona środowiska jest zespołem idei, środków i działań zmierzających do utrzymania środowiska w stanie zapewniającym optymalne warunki bytowania człowieka i gwarantującym ciągłość najważniejszych procesów w biosferze jako podstawy produkcyjnej i konsumpcyjnej działalności człowieka [Dobrzańska i in., 2008, s. 36]. Ochrona środowiska jest działalnością nakierowaną na pełniejsze spełnianie potrzeb człowieka, nie jest antytezą działalności gospodarczej, lecz regulatorem jej zakresu i kierunków, podejmowaną w interesie człowieka.

Ochrona środowiska może być rozpatrywana na dwóch poziomach [Żukowska, 1996, s. 10]:

- ochrona środowiska w sensie ogólnym (*sensu largo*) – świadome korzystanie przez człowieka z zasobów naturalnych, uwzględniające skutki podejmowanej działalności;
- ochrona środowiska w sensie szczegółowym (*sensu stricto*) – zapobieganie niewłaściwemu użytkowaniu środowiska poprzez zastosowanie instrumentów bezpośrednich i pośrednich ochrony środowiska.

Dotychczas większość działań w sferze ochrony środowiska nakierowana była na proces ochrony środowiska *sensu stricto*, w znacznie mniejszym zaś stopniu sterowano procesami ochrony środowiska w sensie ogólnym, czyli użytkowaniem środowiska [tamże, s. 10].

Wraz z rosnącymi potrzebami kompleksowej ochrony środowiska rośnie znaczenie ochrony w ujęciu ogólnym – otaczając ochroną coraz szersze kręgi działalności człowieka.

SYSTEM FINANSOWANIA OCHRONY ŚRODOWISKA

Ocena i programowanie wysokości niezbędnych nakładów na inwestycje proekologiczne są jednym z głównych problemów teorii ekonomiki ochrony środowiska oraz zagadnień polityki gospodarczej, w tym zwłaszcza polityki ekologicznej [Górka, Poskrobko, Radecki, 2001, s. 152].

Finansowanie systemu ochrony środowiska odbywa się za pomocą wielu instrumentów i instytucji. Do najważniejszych źródeł finansowania ochrony środowiska w Polsce należy zaliczyć: budżet centralny, budżety samorządów tery-

torialnych (województw, powiatów, gmin), środki własne podmiotów gospodarczych i gospodarstw domowych, fundusze celowe, fundacje i agencje, banki oraz zagraniczne środki finansowe, w tym środki pochodzące z UE.

Nakłady na ochronę środowiska są ponoszone przez gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa, sektor publiczny oraz sektor usług ochrony środowiska.

Sektor publiczny stanowią instytucje rządowe szczebla centralnego i ich oddziały terenowe oraz administracja samorządowa wszystkich szczebli. Sektor przedsiębiorstw obejmuje wszystkie jednostki sklasyfikowane według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) poza sektorem publicznym i sektorem usług ochrony środowiska. Jednostki sektora usług ochrony środowiska prowadzą działalność charakterystyczną na rzecz ochrony środowiska (jako działalność podstawową lub drugorzędą), ważną z punktu widzenia ich przychodów. Dotyczy to zagospodarowania odpadów, odprowadzania ścieków, usług sanitarnych [Poskrobko, 2007, s. 112].

Nakłady na ochronę środowiska to suma nakładów inwestycyjnych i kosztów bieżących działalności ochronnej. W Polsce w 2007 r. stanowiły one 39 724,2 mln, a ich udział w PKB wyniósł 3,4%. Nakłady na środki trwałe stanowiły 18,93%, koszty bieżące 27,24% oraz wydatki gospodarstw domowych 53,82% ogółu nakładów na ochronę środowiska. Nakłady sektora publicznego, gospodarczego i sektora usług ochrony środowiska stanowiły łącznie 46,18%, natomiast 53,82% to nakłady gospodarstw domowych [por. *Ochrona środowiska 2008*, s. 434].

Koszty bieżące ochrony środowiska są z reguły praktycznie w całości pokrywane ze środków własnych. Wydatki gospodarstw domowych na ochronę środowiska nie są subwencjonowane i w całości stanowią obciążenie budżetów gospodarstw domowych. Podmioty podejmujące inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska mogą szukać pomocy w ich finansowaniu poprzez zaciąganie preferencyjnych kredytów.

Jest to możliwe dzięki nawiązaniu współpracy z podmiotami posiadającymi środki na cele związane z ochroną środowiska. Przeważnie są to kredyty udzielane przez niektóre banki komercyjne na podstawie umów zawartych z celowymi funduszami ekologicznymi (z NFOŚiGW oraz z funduszami wojewódzkimi) [Poskrobko, 2007, s. 121]. Dominującą rolę w zakresie udzielania preferencyjnych kredytów bankowych, na cele związane z ochroną środowiska, zajmuje Bank Ochrony Środowiska (BOŚ). W województwie podkarpackim w 2007 r. Bank Ochrony Środowiska S.A., we współpracy z NFOŚiGW i WFOŚiGW, udzielił 271 preferencyjnych kredytów o wartości 16 190,1 tys. zł, w tym 269 kredytów o wartości 15 906,1 tys. zł udzielono na ochronę atmosfery, pozostałe kredyty zostały udzielone na ochronę wód i ochronę powierzchni ziemi [por. *Ochrona środowiska 2008*, s. 491].

W ostatnich latach zwiększył się znacząco udział funduszy ekologicznych w finansowaniu działań na rzecz ochrony środowiska. Fundusze ekologiczne są specyficznym, opracowanym w Polsce, narzędziem pozyskiwania i redystrybucji środków finansowych na realizację priorytetowych przedsięwzięć służących ochronie środowiska [Poskrobko, 2007, s. 121]. W Polsce funkcjonuje czterosektorowy system funduszy ekologicznych składający się z: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) oraz wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej [por. Pluskota, 2007, s. 94].

Pomoc udzielaną przez fundusze tworzą transfery na rzecz jednostek sektora publicznego oraz środki przekazywane podmiotom niepublicznym (przedsiębiorcom, osobom fizycznym) i przedsiębiorstwom państwowym [Piontek, Poskrobko, 2001, s. 70].

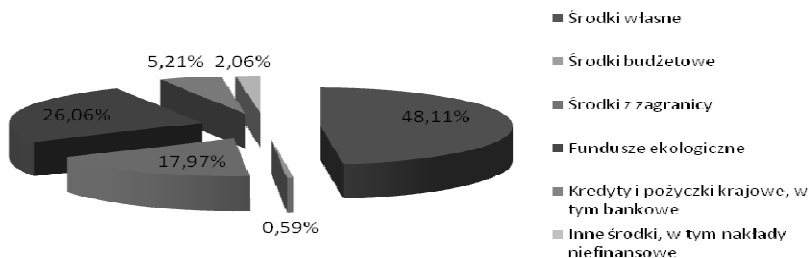
Wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej zwiększył się dostęp polskich podmiotów do funduszy zagranicznych przeznaczanych na cele proekologiczne. Udział środków z zagranicy w finansowaniu nakładów na ochronę środowiska w latach 1999–2002 wynosił ok. 4%. Od 2002 r. nastąpił wyraźny wzrost udziału – do 8,8% w 2003 r., do 12,2% w 2004 r. i 16% w 2005 r. [Poskrobko, 2007, s. 127]. W związku z członkostwem w Unii Europejskiej, począwszy od roku 2004 pomoc zagraniczna przyznawana jest za pośrednictwem Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych, a ostatnio również w ramach Instrumentu finansowego LIFE+ oraz Norweskiego mechanizmu finansowego i Mechanizmu finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

NAKLADY INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA ORAZ ŹRÓDŁA ICH FINANSOWANIA

Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady [Ochrona środowiska 2008, s. 424]. Nakłady inwestycyjne są stosunkowo dobrze znane – zwłaszcza w ujęciu makroekonomicznym – dzięki statystyce GUS. Natomiast mniejsze jest rozeznanie w odniesieniu do kosztów eksploatacji, ze względu na brak lub niedostateczną informację statystyczną [por. Górka, Poskrobko, 1991, s. 201].

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły w 2007 r. 7 520 684,2 tys. zł, w tym udział nakładów poniesionych przez podmioty województwa podkarpackiego wyniósł 346 591,7 tys. zł.

Strukturę nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska, według źródeł finansowania, w województwie podkarpackim w 2007 r. przedstawia rysunek 1.

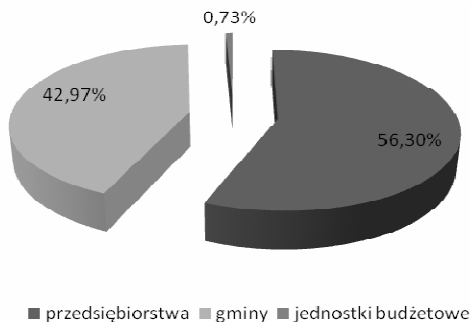
Rysunek 1. Struktura nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie podkarpackim w 2007 r. według źródeł finansowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Województwo Podkarpackie. Podregiony, powiaty, gminy 2008*, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów, s. 94.

Nakłady na środki trwałe w ochronie środowiska 2007 r. pochodziły w 2007 r. w 48,11% ze środków własnych, w 26,06% z funduszy ekologicznych, a w 17,97% były pokrywane środkami z zagranicy. Kolejnym źródłem finansowania nakładów na środki trwałe w ochronie środowiska były kredyty i pożyczki krajowe (5,21%) oraz inne środki w tym nakłady niefinansowe (2,06%).

Wraz z rosnącym znaczeniem ekologicznych funduszy celowych zmniejsza się rola środków budżetowych w finansowaniu ochrony środowiska. Środki budżetowe stanowiły w 2007 r. zaledwie 0,59% ogółu nakładów na środki trwałe, w tym środki z budżetu centralnego 75,19%, z budżetu województwa 13,78% i z budżetu gminy 11,03%.

Inwestorami w środki trwałe służące ochronie środowiska były w kolejności przedsiębiorstwa, gminy oraz jednostki budżetowe. Nakłady na środki trwałe według grup inwestorów przedstawiono na rysunku 2.

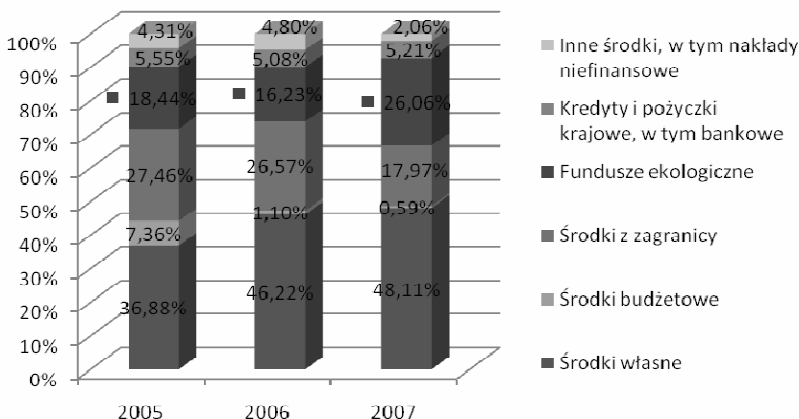
Rysunek 2. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie podkarpackim w 2007 r. według grup inwestorów

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Ochrona środowiska 2008*, s. 447.

Ponad połowę (56,30%) nakładów na środki trwałe przeznaczanych na cele ochrony środowiska pokryły przedsiębiorstwa, gminy były inwestorami w tej dziedzinie w 42,97% oraz jednostki budżetowe zaledwie w 0,73%.

Finansowanie działań w ochronie środowiska podlega ewolucji. Inwestycje proekologiczne są finansowane z kilku źródeł. Powstają nowe fundacje, banki, fundusze inwestycyjne kredytujące działania proekologiczne. Ciągłe zwiększa się udział sektora prywatnego, w tym środków własnych przedsiębiorstw w finansowaniu działań proekologicznych [Burzyńska, Fila, 2007, s. 113]. Równocześnie biorąc pod uwagę fakt, że to przedsiębiorstwa poprzez opłaty i kary ekologiczne stanowią główne źródło zasilania funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zakres ten jest jeszcze większy [Grzebyk, 2003, s. 342].

Wymienione tendencje obserwuje się również w województwie podkarpackim. Zmiany w strukturze finansowania nakładów inwestycyjnych, według źródeł finansowania, w latach 2005–2007 w województwie podkarpackim przedstawia rysunek 3.

Rysunek 3. Struktura nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska w województwie podkarpackim, w latach 2005–2007

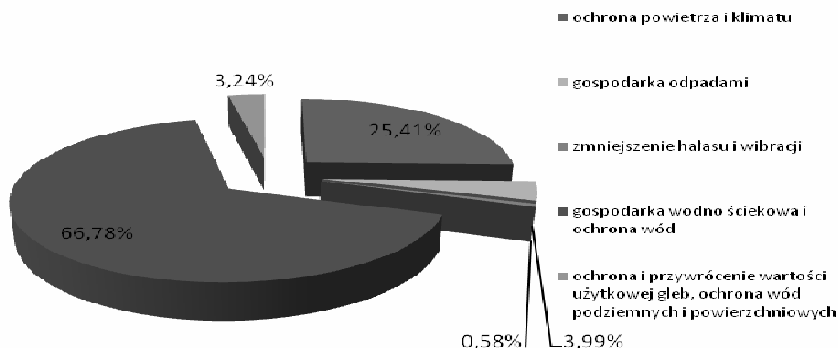
Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Województwo Podkarpackie. Podregiony, powiaty, gminy 2006–2008*, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów.

W 2007 r., w porównaniu do roku 2006, nastąpił przede wszystkim wzrost finansowania wydatków inwestycyjnych ze środków pochodzących z funduszy ekologicznych (o ok. 43%) oraz wzrost udziału środków własnych w wydatkach inwestycyjnych na ochronę środowiska (o ok. 12%). Spadek odnotowano w wysokości nakładów pochodzących z zagranicy, a przeznaczanych na ochronę środowiska. Wysokość tych nakładów zmniejszyła się o 22 140,2 tys. zł, tj. o ok. 26%, w porównaniu do roku 2006. Pozostałe źródła finansowania wydat-

ków inwestycyjnych na ochronę środowiska w latach 2006–2007 były na porównywalnym poziomie. Rok 2006 przyniósł przede wszystkim zmniejszenie finansowania nakładów inwestycyjnych ze środków budżetowych. Wysokość nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska pokrywanych z tego źródła była, w porównaniu do roku 2005, prawie 6-krotnie niższa. W 2006 r. (w stosunku do roku 2005) nastąpił wzrost nakładów inwestycyjnych finansowanych ze środków własnych przedsiębiorstw (o ok. 43%) oraz z kredytów i pożyczek krajowych – o 4,74%).

Wśród zasadniczych zmian w źródłach finansowania ochrony środowiska, w województwie podkarpackim w latach 2005–2007, odnotować należy: wzrost finansowania nakładów ze środków własnych podmiotów gospodarczych, wzrost finansowania nakładów z kredytów i pożyczek bankowych oraz funduszy ekologicznych, a także zmniejszenie się udziału nakładów inwestycyjnych pokrywanych ze środków budżetowych. W gospodarce rynkowej zmiany te są zrozumiałe, ale warto dodać, że w niektórych krajach zachodnich udział gmin w finansowaniu ochrony środowiska jest znacznie wyższy [Górka, 2010, s. 15].

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska były w województwie podkarpackim w 2007 r. w 66,78% przeznaczone na gospodarkę ściekową i ochronę wód, w 25,41% na ochronę powietrza i klimatu, 3,99% ogółu nakładów na środki trwałe skierowano na zagospodarowanie odpadów, na ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych przeznaczono 3,24% nakładów oraz na zmniejszenie hałasu i wibracji 0,58% ogółu nakładów. W efekcie widać poprawę jakości wód, natomiast wciąż nierozwiązanym problemem są odpady. Strukturę nakładów według kierunków inwestowania przedstawia rysunek 4.

Rysunek 4. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie podkarpackim w 2007 r. według kierunków inwestowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Ochrona środowiska 2008*, s. 455–457.

Prezentowane dane świadczą, że podstawowymi dziedzinami ochrony środowiska, w których dokonano najwięcej inwestycji w środki trwałe, były w województwie podkarpackim gospodarka wodno-ściekowa wraz z ochroną wód oraz ochrona powietrza i klimatu, w których łącznie zainwestowano 92,15% ogółu nakładów na środki trwałe.

Mimo rosnącego znaczenia w finansowaniu ochrony środowiska ze środków własnych podmiotów gospodarczych, „należy wskazać, iż w gospodarce rynkowej sektor prywatny nie jest w stanie zadowalająco rozwiązywać problemów środowiska przyrodniczego. Następuje tu typowa sprzeczność interesów między osiąganymi korzyściami krótkookresowymi (zysk przy nieuwzględnieniu kosztów obciążeń środowiska) a korzyścią społeczną w dłuższej perspektywie [Kaliszczak, 2003, s. 23].

Dlatego w zakresie ochrony środowiska konieczna jest ingerencja państwa, które za pomocą odpowiednich instrumentów będzie wymagało od użytkowników środowiska przestrzegania określonych reguł, zasad racjonalnego gospodarowania jego zasobami, przyczyniając się do realizacji założeń koncepcji rozwoju zrównoważonego. Przejawem aktywności państwa jest tworzenie i wdrażanie polityki ekologicznej. Konieczność jej prowadzenia wynika z faktu, że większość dóbr i usług środowiska przyrodniczego ma charakter dóbr publicznych, powszechnie dostępnych, które na ogół nie mają ceny, co może skłaniać użytkowników do ich nadmiernej eksploatacji bądź niszczenia.

PODSUMOWANIE

Praktyczna realizacja koncepcji rozwoju zrównoważonego polega na podporządkowaniu potrzeb i dążeń społeczeństwa i państwa możliwościom, jakie daje środowisko naturalne. Przesłanką ekorozwoju jest istnienie sprzężenia zwrotnego między tempem i rozmiarami wzrostu produkcji i usług a tempem i stopniem rozwiązywania problemów ekologicznych. Ekologizacja rozwoju – to z jednej strony – nadanie rozwojowi produkcji i konsumpcji oraz postępowi społecznemu takiego kierunku, który pozwoli trwale zachować zasoby i wartości środowiska, a z drugiej strony – aktywnie chronić środowisko przyrodnicze [por. Honkisz, 1993, s. 27].

Polityka ekologiczna, której składnikiem jest system finansowania ochrony środowiska ma na celu zapewnić środki niezbędne do działań umożliwiających wdrażanie i respektowanie założeń rozwoju trwałego. Ma to szczególne znaczenie dla obszarów przyrodniczo cennych, do których należy zaliczyć województwo podkarpackie.

LITERATURA

- Breuel B. (red.), 1999, *Agenda 21, Vision: nachhaltige Entwicklung*, Compus Vorlag, Frankfurt, New York [za:] E. Zysnarska, 2006, *Efektywność, etyka i ekologia w obliczu globalizacji* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Problemy globalizacji i regionalizacji*, red. M.G. Woźniak, cz. 1, z. 8, „Mitel”, Rzeszów.
- Borys T. (red.), 1999, *Wskaźniki ekorozwoju*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok.
- Burzyńska D., Fila J., 2007, *Finansowanie inwestycji ekologicznych w przedsiębiorstwie*, Difin, Warszawa.
- Dobrzańska B., Dobrzański G., Kiełczewski D. (red.), 2008, *Ochrona środowiska przyrodniczego*, PWN, Warszawa.
- Grzebyk B., 2003, *Przedsięwzięcia inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska naturalnego w Polsce* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Uwarunkowania ekonomiczne*, red. M.G. Woźniak, z. 2, „Mitel”, Rzeszów.
- Górka K., 2010, *Wielkość i struktura nakładów na ochronę środowiska naturalnego*, „Aura” 2010, nr 2.
- Górka K., Poskrobko B., Radecki W., 2001, *Ochrona środowiska. Problemy społeczne, ekonomiczne i prawne*, PWE, Warszawa.
- Górka K., Poskrobko B., 1991, *Ekonomika ochrony środowiska*, PWE, Warszawa.
- Honkisz M., 1993, *Polska polityka ekologiczna*, Seria: Rozprawy i Monografie Wydziału Ekonomicznego, nr 3, UMCS, Filia w Rzeszowie, Wydział Ekonomiczny, Rzeszów.
- Kaliszczak L., 2003, *Koncepcja zrównoważonego rozwoju (sustainable development) w rozwiązywaniu nierówności społecznych* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Uwarunkowania ekonomiczne*, red. M.G. Woźniak, z. 2, „Mitel”, Rzeszów.
- Łojewski S., 2007, *Ekonomia zasobów i środowiska*, Wydawnictwo Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, Bydgoszcz.
- Mazur E., 2004, *Środowisko przyrodnicze. Zagrożenie, ochrona i kształtowanie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Ochrona środowiska 2008*, Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa.
- Paczuski R., 1999, *Prawo ochrony środowiska*, OW Branta, Bydgoszcz.
- Piontek W., Poskrobko B., 2001, *Pomoc publiczna w realizacji proekologicznych przedsięwzięć przedsiębiorstw* [w:] *Przedsiębiorstwo w okresie kształtowania zrównoważonego rozwoju*, red. B. Poskrobko, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok.
- Pluskota P., 2007, *Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska* [w:] *Gospodarka a środowisko i ekologia*, red. K. Małachowski, CeDeWu, Warszawa.
- Województwo Podkarpackie. Podregiony, powiaty, gminy 2006–2008*, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów.
- Poskrobko B. (red.), 2007, *Zarządzanie środowiskiem*, PWE, Warszawa.
- Smoczyńska M., 2002, *O niektórych definicjach rozwoju zrównoważonego* [w:] *Zarządzanie w sektorze publicznym. Rozwój zrównoważony. Metody wyceny*, red. P. Jeżowski, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
- Turner R.K, Pearce D., Bateman I., 1994, *Environmental economics. An elementary introduction*, Harvester Wheatsheaf, New York-London-Toronto-Sydney-Tokyo-Singapore.

Streszczenie

Artykuł prezentuje problematykę finansowania ochrony środowiska w Polsce, w aspekcie realizacji założeń zrównoważonego rozwoju. W opracowaniu zawarto teoretyczne rozważania na temat idei ekorozwoju i ochrony środowiska, ponadto wymieniono poszczególne elementy składające się na system finansowania ochrony środowiska w Polsce oraz wskazano na dokonujące się w nim przemiany.

Na podstawie danych wtórnych dokonano analizy źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych w ochronie środowiska, w województwie podkarpackim w latach 2005–2007. Dla wymienionego okresu przeanalizowano zmiany w strukturze finansowania nakładów inwestycyjnych w ochronie środowiska według źródeł inwestowania. Dla roku 2007 zaprezentowano strukturę nakładów inwestycyjnych według grup inwestorów oraz wskazano na podstawowe kierunki inwestowania w ochronie środowiska w województwie podkarpackim.

Capital Investments in Environmental Protection in View of the Accomplishment of the Sustainable Development Assumptions*Summary*

The article presents the problems connected with the issue of financing the environmental protection in Poland, in view of the accomplishment of the sustainable development. The paper involves theoretical considerations about the idea of the sustainable development, moreover the components of the system of financing the environmental protection in Poland were discussed and the directions of its changes were showed.

On the base of the repeated data the analysis of the financing sources of the capital investments in the environmental protection in Podkarpacie voivodship, in the period of 2005–2007, was presented. For the mentioned period the changes in financing structure of the capital investment in environmental protection, according to sources of the financing were studied. For the year 2007 the structure of capital investment, according to investors group, was showed and the main directions of the changes in financing the capital investments were pointed.